

Sygn. akt V U 1209/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Sobańska Anna

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2017 r. w Kaliszu

odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 9 września 2016 roku Nr (...)

w sprawie J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

1. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 9 września 2016 roku, znak (...), w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. S. emeryturę od dnia 1 sierpnia 2016 roku.

2. Zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., na rzecz J. S. kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 września 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy J. S. przyznania prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił on wymaganego 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Odwołanie od powyższej decyzji organu rentowego wniósł J. S., domagając się zaliczenia do okresu składkowego okresu jego pracy w gospodarstwie rolnym matki w okresie od dnia 14 maja 1972 roku do dnia 31 lipca 1975 roku, którego to okresu nie zaliczył mu organ rentowy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., w odpowiedzi na odwołanie wnioskodawcy, wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia:

Wnioskodawca J. S. urodził się (...).

Na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił on 23 lata, 3 miesiące i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 16 lat, 5 miesięcy i 12 dni okresów pracy w szczególnych warunkach.

(okoliczności niesporne)

Od 1965 roku do 1981 roku J. S. zamieszkiwał w miejscowości B.(...), gmina C..

Matka wnioskodawcy I. S. i ojciec wnioskodawcy K. S. (1) na skutek nieformalnego podziału spadku objęli w 1962 roku w posiadanie gospodarstwo rolne o powierzchni 5,89ha po zmarłych M. i J., małżonków S.. W 1969 roku K. S. (1) zmarł, tak że gospodarstwo rolne o powierzchni 5,89ha objęła w posiadanie I. S..

Postanowienie Sądu Rejonowego w Jarocinie z dnia 15 listopada 1983 roku stwierdzono, iż I. S. z mocy prawa z dniem 4 listopada 1971 roku nieodpłatnie nabyła gospodarstwo rolne o powierzchni 5,89ha.

(dowód – postanowienie Sądu Rejonowego w Jarocinie z uzasadnieniem – akta emerytalne wnioskodawcy)

Do szkoły podstawowej w miejscowości B. wnioskodawca uczęszczał do 1973 roku, gdyż powtarzał dwukrotnie jedną z klas. Do szkoły podstawowej wnioskodawca miał około 1,5km.

(dowód – zeznania wnioskodawcy z dnia 13 grudnia 2016 roku [00:02:21][00:06:55])

Od dnia 1 września 1973 roku do dnia 20 czerwca 1975 roku wnioskodawca uczęszczał do (...) Szkoły Budowlanej w K. odbywając praktyki zawodowe trzy razy w tygodniu. Szkołę zawodową ukończył z wynikiem dostatecznym.

(dowód – świadectwo szkolne wnioskodawcy, zaświadczenie z Zespołu Szkół (...) w K. – akta emerytalne wnioskodawcy)

Wnioskodawca, pisząc w 1982 roku życiorys, podał, iż jego matka I. S. posiada gospodarstwo rolne o powierzchni 6,47ha.

(dowód – życiorys wnioskodawcy – akta emerytalne wnioskodawcy)

W spornym okresie od dnia 14 maja 1972 roku do dnia 31 lipca 1975 roku wnioskodawca zamieszkiwał w miejscowości B.razem z matką I. S., urodzoną (...), która nigdzie nie pracowała zawodowo, prowadząc gospodarstwo rolne, bratem M. S., urodzonym (...), który do 1974 roku uczęszczał do szkoły zawodowej w P., a po jej zakończeniu nie pracował ze względu na stan zdrowia, bratem S. S. (2), urodzonym w (...)roku i bratem K. S. (2), urodzonym w (...)roku, którzy uczyli się w szkołach średnich.

(dowód – zaświadczenie z Urzędu Gminy C. – akta emerytalne wnioskodawcy; zeznania wnioskodawcy z dnia 13 grudnia 2016 roku [00:11:42][00:17:34])

Sama ziemia uprawna w gospodarstwie rolnym (...) była położona w miejscowości Ż.. I. S. oprócz posiadanego gospodarstwa rolnego, o powierzchni 5,89ha, dzierżawiła 2ha ziemi. Ziemia w gospodarstwie była klasy 3 i 4. W gospodarstwie tym uprawiano około 2 hektarów ziemniaków, 3 hektary zbóż, około 1 hektara zajmowała łąka.

Budynek mieszkalny oraz obora i stodoła położone były w miejscowości B. I. S. hodowała około 100 sztuk trzody chlewnej rocznie, 3 krowy. Siłę pociągową zapewniał 1 koń. Gospodarstwo nie było zmechanizowane, oprócz wozu, pługa, bron i innych podstawowych narzędzi.

Wnioskodawca od dzieciństwa pracował w gospodarstwie rolnym.

W dniu 14 maja 1972 roku wnioskodawca ukończył 16 lat.

Na skutek złych wyników w nauce do szkoły podstawowej uczęszczał do czerwca 1973 roku. Od dnia 1 września 1973 roku wnioskodawca zaczął uczęszczać do szkoły zawodowej. Do szkoły zawodowej dojeżdżał autobusem, wyjeżdżając z domu o godzinie 7:00. Ze szkoły zawodowej w K. do domu wracał około godziny 14:00.

Po ukończeniu 16 roku życia, w okresie uczęszczania do szkoły podstawowej w B., jak i w okresie uczęszczania do szkoły zawodowej codziennie pracował w gospodarstwie rolnym matki. Codziennie przed pójściem do szkoły, około

godziny pracował przy porannym karmieniu zwierząt, a od godziny 15:00 do 19:00 lub 20:00 ponownie pracował przy codziennym obrządku inwentarza. Karmił on zwierzęta, doił krowy, wyrzucał obornik, przygotowywał karmę dla zwierząt. W okresie wiosennym i jesiennym, po przyjeździe ze szkoły, pracował on przy różnego rodzaju pracach polowych jak sianie zboża, sadzenie ziemniaków, koszenie trawy, wykopki ziemniaków. W okresie wakacji letnich wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym 8 godzin i więcej. Pracował wtedy przy żniwach, sianokosach jak i przy codziennym obrządku inwentarza.

(dowód – zeznania wnioskodawcy z dnia 13 grudnia 2016 roku [00:17:34][00:47:37]; zeznania F. M.z dnia 13 grudnia 2016 roku [00:49:21][01:03:17]; zeznania S. W.z dnia 13 grudnia 2016 roku [01:03:18][01:25:37]; zeznania M. S. z dnia 24 stycznia 2017 roku [00:02:00][00:28:05])

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny.

Z zeznań wnioskodawcy, zeznań brata wnioskodawcy M. S., sąsiadów wnioskodawcy z lat 1972-1975, F. M.i S. W., wynika, iż w spornym okresie od dnia 14 maja 1972 roku kiedy to wnioskodawca ukończył 16 lat do dnia 31 lipca 1975 roku pracował on stale w wymiarze 4 godzin dziennie i więcej w gospodarstwie rolnym matki.

Przemawiają za tymi ustaleniami jeszcze inne fakty.

Gospodarstwo rolne matki wnioskodawcy I. S. miało powierzchnię razem z ziemią dzierżawną około 7 hektarów, a więc było gospodarstwem średnim. Ta powierzchnia gospodarstwa, duża ilość inwentarza żywego, fakt, iż to gospodarstwo rolne nie było zmechanizowane, co powodowało, iż wiele prac należało wykonywać ręcznie, przemawiają za tym, iż wnioskodawca stale i codziennie pracował w gospodarstwie rolnym matki.

Dzieci wiejskie w latach siedemdziesiątych XX wieku w Polsce zwyczajowo pracowały w gospodarstwie rolnym rodziców.

Należy podnieść również, iż wnioskodawca 16 lat ukończył gdy chodził do szkoły podstawowej w B., na skutek braku promocji dl kolejnych klas szkoły podstawowej.

Fakt uczęszczania do szkoły zawodowej w K. od dnia 1 września 1973 roku do dnia 20 czerwca 1975 roku i codzienne dojazdy do szkoły, które zajmowały około 1 godziny w jedną stronę, nie przeszkadzały w codziennej pracy w gospodarstwie rolnym matki. Wnioskodawca w szkole zawodowej uzyskiwał jedynie dostateczne wyniki w nauce, a ponadto nauka w szkole zawodowej nie wymagała takiego czasu nauki jak w technikum czy liceum ogólnokształcącym.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2016 roku poz. 887 j.t. ze zmianami), ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku, przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, tj. 1 stycznia 1999 roku, osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn;

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożeniu wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z cytowanym wyżej art. 27 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach, wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosi dla mężczyzn 25 lat.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym, będącymi pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona w art. 27 pkt 1.

Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43 ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się je do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4-15, oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów, wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia, wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzony mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych wykazie, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 roku, III UK 27/07, OSNP z 2008 roku, nr 21-22, poz. 325; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2007 roku, III UK 38/07, OSNP z 2008 roku, nr 21-22, poz. 329; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/07, Lex nr 483283; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP z 2009 roku, nr 5-6, poz. 75; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 roku, I PK 194/08, Lex nr 528152). Podobne stanowisko zajmuje również Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 16 lutego 2012 roku (III AUa 1731/11, Lex nr 1129733) i w wyroku z dnia 9 lutego 2012 roku (III AUa 1682/11, Lex nr 110471).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy,

traktując je z zastrzeżeniem art. 56, jako okresy składkowe, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku, okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Zgodnie z orzecznictwem za przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, uznaje się wyłącznie wymiar pracy nie krótszy niż 4 godziny dziennie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 roku, II UKN 96/96, OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 473; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1997 roku, II UKN 318/97, OSNAPiUS 1998 nr 16, poz. 491; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1998 roku, II UKN 299/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 799; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1999 roku, II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 roku, II UKN 535/99, niepublikowany).

Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 maja 2015 roku (II UK 172/14, Lex nr 1746873), podnosząc, iż „jeżeli praca w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia świadczona była przed dniem 1 stycznia 1983 roku, w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się ten okres (art. 10 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 roku (II UKN 155/00, OSNP 2002/16/394) podniesiono, iż „przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 roku, w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych (art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. Nr 162 poz. 1118 ze zmianami)”.

Podobny pogląd wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 czerwca 2014 roku (III UK 180/13, OSNP 2015/10/139), podnosząc, iż „przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okres pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 roku, w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także gdy przypadał on w czasie wakacji szkolnych (art. 6 ust. 2 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst Dz. U. z 2013 roku poz. 1440 ze zmianami)”.

Również w orzecznictwie sądów apelacyjnych podnosi się, iż „jeżeli praca w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, świadczona była przed dniem 1 stycznia 1983 roku w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się ten okres także, gdy przypadał w czasie wakacji szkolnych (art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach)” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 sierpnia 2006 roku, III AUa 397/06, Lex nr 253467; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 września 2014 roku, III AUa 2480/13, Lex nr 1527052; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 kwietnia 2015 roku, III AUa 1037/14, Lex nr 1711496; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 czerwca 2014 roku, III AUa 2222/13, Lex nr 1483741).

Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 sierpnia 2012 roku (III AUa 59/12, Lex nr 1217735) podniesiono, iż „praca w gospodarstwie rolnym domownika musi mieć charakter stały i wymiar czasu odpowiadający co najmniej 1/2 etatu pracowniczego. Nie sprzeciwia się zaliczeniu takiej pracy fakt równoległej nauki, jeśli okoliczności faktyczne wskazują na potrzebę pomocy domownika w gospodarstwie i na realną możliwość pogodzenia pracy w gospodarstwie z nauką, nawet okresowo, od wiosny do jesieni.”.

Podzielając powyższe stanowiska judykatury i mając na względzie poczynione faktyczne należy przyjąć, iż wnioskodawca od dnia 14 maja 1972 roku do dnia 31 lipca 1975 roku stale i codziennie pracował w gospodarstwie rolnym matki w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, a nauka w szkole podstawowej i zasadniczej szkole zawodowej w spornym okresie nie były przeszkodą w wykonywaniu tej pracy w takim rozmiarze.

Tak więc, jeżeli do okresu niespornego 23 lat, 3 miesięcy i 6 dni dodamy okres pracy w gospodarstwie rolnym matki, od dnia 14 maja 1972 roku do dnia 31 lipca 1975 roku, to wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił ponad 25-letni okres składkowy i nieskładkowy.

Pozostałe warunki do przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach są bezsporne. Wnioskodawca ukończył 60 lat, na dzień 1 stycznia 1999 roku ma udowodniony 15-letni okres prac w szczególnych warunkach i złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Tak więc, skoro wnioskodawca udowodnił wszystkie przesłanki do przyznania emerytury, to zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zaskarżona decyzja organu rentowego podlegała zmianie i orzeczono jak w wyroku.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emeryturę wnioskodawcy należało przyznać od dnia 1 sierpnia 2016 roku, czyli od miesiąca w którym wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku, zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2016 roku poz. 1668) i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku, w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800).